

IHBnyt

DET INTERNATIONALE HUMANITÆRE BEREDSKAB

NR.2 JUNI 2011 16. ÅRGANG

NIRAS I KOSOVO

For syv år siden arbejdede Karen Soboleosky som rådgiver for FN Habitat i Kosovo. I maj var hun tilbage som NIRAS' IHB-direktør.

Af Karen Soboleosky

Der var især to spørgsmål, som optog vores IHB-hold i NIRAS, da Udenrigsministeriet sidste efterår offentliggjorde to store rapporter med mange ideer og forslag til fremtidens IHB: Hvordan kan vi i NIRAS forbedre rekrutteringen og træningen af IHB'ere, så vi fortsat kan levere de bedste profiler til EU's missioner til kriseområder? Og hvad kan vi som administratorer af IHB gøre for at være tættere på vores udsendte?

For at finde svar besluttede vi at besøge vores missioner, og EULEX Kosovo stod naturligt nok øverst på listen over rejsemål. EULEX er den største mission nogensinde under EU's fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik (EDSP) og missionen med flest udsendte IHB'ere.

Vi var af sted et par dage midt i maj og vendte hjem med positive og brugbare indtryk. Det var meget opløftende, at vi fra sider hørte, at de danske udsendte er blandt de bedste i EULEX. Mange chefer gav udtryk for, at de gerne ser flere danskere i missionen. Danskerne blev ikke blot fremhævet for deres faglige kompetencer, men også for at være dedikerede og engagerede. Missionscheferne ser ofte et stort potentiale i danskerne, og

derfor får en del danske udsendte tildelt nye ansvarsområder efter en måned eller to i missionen.

På i hvert fald ét punkt er der dog plads til forbedring: Vi blev bedt om at gøre mere for at rekruttere kvinder, der stadig er langt fra at udgøre de ønskede 50 pct. af de udsendte.

Mange gav også udtryk for, at den nuværende tidsbegrænsning af IHB-kontrakter på ét år er problematisk. Der bliver brugt mange ressourcer på at træne de udsendte, og det tager tid at opbygge et netværk med de lokale myndigheder og et tillidsforhold til de lokale ansatte i missionen.

Men der var delte meninger blandt de udsendte IHB'ere: Nogle synes, et års udsendelse er for kort. Andre, som har været udsendt til andre missioner før, mener, at længere tid ude vil gøre det endnu sværere at vende hjem.

Antallet af IHB'ere ved missionen har varieret fra år til år, og der er flere, der har været udsendt for IHB, men er nu udsendt på en anden kontrakt med Udenrigsministeriet pga. den nuværende tidsbegrænsning på IHB-kontrakterne.

Store udfordringer

Besøget gav os også et indtryk af de store udfordringer, missionen fortsat står over for, ikke mindst i den nordlige del af Kosovo, hvor serberne udgør et flertal af befolkningen. Her er indflydelsen fra hovedstaden i Serbien, Beograd, fortsat massiv, og EULEX' indflydelse tilsvarende ringe. Vi besøgte ikke hovedbyen i nord, Mitrovica, eller Gate 1 og 31, de to grænseposter til Serbien. Men vi besøgte en af de serbiske enklaver tæt på Pristina,

hovedstaden i Kosovo. Her springer serbiske nummerplader på bilerne og reklamer på kyrillisk i øjnene. Borgmesteren er valgt af den serbiske befolkning, og hverken han eller embedsmændene er godkendt af Kosovos myndigheder. Der er to forskellige sæt af lovgivning, og elforsyningen er serbisk. Det skaber store problemer for EULEX og Kosovos myndigheder.

Forholdene i de serbisk-dominerede områder af Kosovo, navnlig i nord, vil være afgørende for, om EULEX bliver en succes. Men det er en stor udfordring, for EULEX's mandat er udelukkende administrativt. Missionen kan ikke løse de politiske konflikter, der er årsag til problemerne.

Godt møde med IHB'erne

Vores besøg gav gode muligheder for at møde IHB'ere i felten, og vi havde nogle fantastiske diskussioner om alt fra vores interne procedurer til træningen inden udsendelse. Vi hørte, hvordan de udsendte har det med at være væk fra familien, og hvordan det er at være i Kosovo netop nu.

Vi blev bekræftet i IHB'ernes engagement og entusiasme. Flere kommenterede den seneste debat i Danmark og andre EU-lande, der går på, at vi bør koncentrere os om at bekæmpe kriminalitet hjemme i stedet for at bruge store ressourcer i lande som Kosovo.

“Den mest effektive måde at bekæmpe organiseret kriminalitet på er at sætte ind dér, hvor mange kriminelle bagmænd befinder sig, bl.a. Kosovo,” lød meldingen.

Og vi på NIRAS' IHB-hold blev klogere på, hvad vi kan gøre mere effektivt og bedre, og hvad udsendte IHB'ere forventer af os. ■

En erfaren træner

Jens Christian Riise er oprindelig biolog, men en erfaren træningsrådgiver. Han var i 1995-98 udsendt af FN og har siden arbejdet som projektleder og træningsrådgiver i mere end 20 lande i Europa, Asien og Afrika, primært for Danida.

JAGTEN PÅ NYE PROFILER SKÆRPES

NIRAS har ansat en træningseksperter, bl.a. for at rekruttere og træne flere danskere til indsatser i konfliktområder.

“Danske IHB’ere er generelt vellidte, og IHB-databasen bugner af erfarne og veltrænede kandidater til valgobservationer. Men databasen rummer ikke kandidater nok med international erfaring inden for konflikt håndtering, og f.eks. praktisk domstolsarbejde.” Dét konstaterer Jens Christian Riise, som NIRAS har ansat på deltid 1. marts i år, bl.a. for at styrke rekrutteringen og træningen af de profiler, databasen mangler.

Ansættelsen skete som en direkte udløber af de to analyser af IHB i 2010 (se IHBnyt

4/2010), der netop påpegede behovet for at øge indsatsen for hurtigt at kunne finde, rekruttere og træne de rette profiler til især EU-koordinerede konflikt- og krisestyringsmissioner.

Efter godt to måneder i jobbet, der bl.a. har budt på et besøg ved EULEX-missionen i Kosovo, har Jens Christian Riise dannet sig et mere konkret indtryk af sin opgave:

“Besøget i Kosovo understregede, hvor vigtigt det er at levere den nødvendige træning på rette tidspunkt og ikke spille IHB’eres tid med overflødig information, som kan erhverves på andre tidspunkter. Vi vil arbejde målrettet på at identificere de specifikke træningsbehov for de IHB’ere, der udvælges til missioner, og så vidt muligt reducere tiden mellem træning og udsendelse. I fremtiden skal IHB’s introduktionskursus skræddersys bedre til de enkelte grupper og eventuelt fungere som en screening af kandidaterne, så deres specifikke træningsbehov, f.eks. i forhold til kulturel (selv)-forståelse og sprog, bliver identificeret,” siger Jens Christian Riise.

Han varsler, at IHB-introduktionskurset sandsynligvis fra efteråret vil blive delt i et kursus for valgobservatører og et kursus for udsendte til krisestyringsmissioner. NIRAS arbejder – i et tæt samarbejde med Udenrigsministeriet – også på at skabe en stærkere kontakt til EU, OSCE og en række uddannelsesinstitutioner for at optimere træningen. Men træning alene er ikke nok.

“Det er også en udfordring at få både offentlige og private arbejdsgivere til at se deres ansattes udstationering som en del af en overordnet karriereplanlægning – som et udviklingstrin, ikke en blindgyde. Her er en del af den mulige løsning at få skabt rammeaftaler mellem Udenrigsministeriet og danske institutioner på linje med aftalerne med politiet og Kriminalforsorgen,” siger Jens Christian Riise. ■

Meddelelser

Danskere på centrale poster i Kosovo

En række centrale poster ved EU-missionen i Kosovo, EULEX, besættes i denne tid med danskere. Det drejer sig bl.a. om stillingen som juridisk rådgiver for Kosovos justitsminister og chefstillingerne for politistyrken på 1.100 mand og for EULEX’ træningskontor. Danmark bidrager i forvejen til EULEX med 19 politifolk og 16 civile eksperter. Endvidere bidrager Direktoratet for Kriminalforsorgen med fem eksperter til Kosovos kriminalforsorg. Endelig er der p.t. fem IHB’ere i Kosovo.

Udsendelser i øvrigt

Der er nu to IHB’ere i Afghanistan, én i Georgien og to udsendt til EU-missionen i Irak. Der er seks IHB’ere i Temporary International

Presence in the City of Hebron (TIPH).

En IHB’er er udsendt til UNRWA på Vestbredden, og én som presseofficer til NATO’s Libyen-missions hovedkvarter i Napoli.

Valgobservationer

OSCE-valgmissioner

Albanien: En langtidsobservatør (lto) og 12 korttidsobservatører (kto) til lokalvalg 8. maj.

Makedonien: En lto og ni kto’er til nationalvalg 5. juni.

EU-valgmissioner

Nigeria: To lto’er og fire kto’er til præsident- og parlamentsvalg i april.

Peru: En lto og en kto til præsidentvalg 6. juni.

EU Focal Points-møde

NIRAS deltager i EU Focal Points-møde i Berlin 20.-21. juni.

Træning i database og regnskabsafregning

Kursus i brug af database og i regnskabsafregning 4. marts i NIRAS’ kontor i Ørestad med 70 IHB’ere som deltagere.

Sikkerhedstræning/HEAT

De næste sikkerhedskurser holdes 15.-17. juni og 10.-12. august. Se nærmere på NIRAS’ og UM’s hjemmesider.

Afbræk i et travlt arbejdsliv

Tue Magnussen – her i rød t-shirt i Albanien i maj – har også været valgobservatør i Kosovo, Makedonien, Montenegro og Serbien. Han er candmag. i historie og geografi og har været vejleder på RUC, bl.a. på Internationale Udviklingsstudier. Siden 1999 har han været ansat på Rehabiliterings- og Forskningscentret for Torturofre (RCT). Valgobservationerne har været et kærkomment afbræk i et travlt arbejdsliv.

TUES 20 ÅR MED ALBANIEN

Tue Magnussen var observatør ved det albanske lokalvalg i maj. Det var han også i 1991 og ved de fleste mellemliggende valg. Det går fremad med demokratiet, men der er langt endnu.

Af Tue Magnussen

Allerede for tyve år siden var jeg udsendt som valgobservatør ved de første flerpartivalg i Albanien. Det var, før valgobservation var blevet systematiseret, og før nogen havde tænkt på IHB.

Jeg blev i foråret 1991 bedt om at være hjælper for et par danske folketingsmedlemmer, der skulle af sted som valgobservatører. Jeg havde ganske vist været persona-non-grata i Albanien i perioden 1977-90, fordi jeg efter et kortere studieophold ved Tiranas Universitet i 1977 havde skrevet et par let kritiske avisartikler. Alligevel var jeg tilsyneladende den bedste hjælper med viden om Albanien, som Folketinget kunne opspore.

Det land, vi kom til, var det sidste østeuropæiske land, hvor markedsøkonomien havde gjort sit indtog efter Murens fald i Berlin. Den demokratiske udvikling var startet efter en protestaktion i sommeren 1990 i Tirana, hvor en stor, broget skare af overvejende unge mænd prøvede at undslippe årtiers næsten hermetisk lukkede albanske grænser ved at klatre over murene til de udenlandske ambassader. De protesterede over årtiers diktatorisk undertrykkelse af de demokratiske rettigheder i det lille Balkanland, der i areal ikke er større end Jylland.

Under ledelse af Enver Hoxha, der døde i 1985, udviklede Albanien efter befrielsen tilbage i 1944 en særegen form for marxisme-leninisme, først i en alliance med Sovjetunionen og siden, frem til 1977/78, med Maos Kina.

Ifølge den albanske udgave af marxismen havde partiet altid ret, og næsten al politisk debat endte i interne partiopgør, som var med til at fylde fængsler og arbejdslejre med politiske fanger frem til foråret 1991.

Men i 1990 nåede oprøret også Albanien. Statuer af Stalin blev fjernet, og en kæmpe statue af Enver Hoxha væltet omkuld, og med dannelsen af det Demokratiske Parti i december 1990 var vejen banet for det første flerpartivalg, der fandt sted i marts-april 1991.

Stemmepect. på 99

Som valgobservatører i 1991 måtte vi selv planlægge alt og selv finde vej. Men Albanien havde indtil da været et gennemkontrolleret samfund, og pludselig forstod jeg, hvordan det var muligt at få valgdeltagelsen op på 99 procent i et land, hvor folk ikke frit kunne bevæge sig rundt eller vælge, hvor de ville bo. Og selve valghandlingen gennemførtes med stor akkuratess. Men valget som sådan kunne hverken karakteriseres som frit, fair eller demokratisk.

Det reformerede kommunistparti vandt overraskende på landsplan; kun i byerne vandt det Demokratiske Parti. Men året efter kom det Demokratiske Parti og dets leder, Sali Berisha, med massiv udenlandsk støtte til magten. Og kort fortalt har albansk politik siden været præget af en magtkamp mellem rød og blå blok, selv om korrupsion og klaninteresser ofte overskygger de politiske farver.

Blandt mange senere valg i Albanien står parlamentsvalget i 1996 i særlig klar erindring. Det var om noget et valg præget af systematisk og planlagt snyd fra det regerende Demokratiske Parti, der på få år havde

udviklet et politisk klima, der næsten kunne måle sig med Hoxha-tiden.

Der manglede koordination mellem de observerende internationale organisationer, og inden OSCE/ODIHR turde udsende sin skarpe konkluderende rapport – vel at mærke fra Wien, angreb Berishas politi fredelige demonstrerende oppositionspolitikere på Skanderberg-pladsen, hvor internationale observatører og journalister fra deres hotelvinduer kunne følge politikniplernes slag.

De danske observatører blev trukket tilbage inden anden valgrunde, og efterfølgende kørte albansk presse en smædekampagne mod flere udenlandske observatører. Jeg havde aldrig været udsat for lignende og fik stress i en grad, så jeg måtte sygemelde mig i et par uger.

Trods den skarpe internationale kritik lykkedes det Berisha at holde sig ved magten, indtil utilfredsheden med den uregulerede casino-kapitalisme med økonomiske pyramidespil rystede landet og rejste et folkeligt oprør, der førte til udenlandsk militær indgriben.

Valgene siden har alle bragt Albanien nærmere målet om frie og demokratiske valg, selv om der – som det typisk hedder i OSCE/ODIHR's konklusioner – fortsat er lang eller nogen vej, før man opfylder de internationale standarder.

Men paradoksalt nok har det internationale samfunds krav – efter min og mange andres mening – ofte besværliggjort både valghandling og stemmeoptælling. I praksis er vægten flyttet fra kvalitet til kvantitet og standardiseret valgobservation med alenlange skemaer med detaljerede spørgsmål, f.eks. om valgstedernes tilgængelighed for handicappede. Det forekommer nu og da grotesk, når man befinder i en fjertliggende bjerglandsby, hvor stemmebokse og måske også de internationale valgobservatører bliver bragt ud på æselryg. ■

IHB'ERE OG PRESSEN

“Hvad må vi sige til journalister?” Dét spørgsmål får NIRAS og Udenrigsministeriet i stigende omfang fra IHB'ere på valgobservation, efterhånden som interessen for valg ude i verden stiger, og de nye medier gør det let at komme i kontakt med folk 'på stedet'.

Svaret findes i de retningslinjer for god opførelse, 'code of conduct', som både EU, OSCE og IHB har udviklet for at sikre, at alle medlemmer af en valgobservation opfører sig professionelt og i overensstemmelse med rollen som uafhængig og upartisk observatør. Reglerne indskærper bl.a., at en observatørs rolle er begrænset til observation og rapportering, og at observatører ingen beføjelse har til at instruere, assistere eller blande sig i

afstemning, optælling, tabulering eller andre aspekter af en valgproces.

Om medierne slår reglerne fast, at det kun er medlemmerne af det såkaldte Core Team, der kan udtale sig om valget og valgprocessen, fordi de har overblikket over hele landet. Observatører må under ingen omstændigheder udtale sig til medierne vedrørende valget, da de kun observerer i en lille del af landet og derfor ikke er i stand til at udtale sig om valget i hele landet. En forkert udtalelse kan compromittere en hel mission.

Observatørerne kan til gengæld informere om, hvad en valgobservation går ud på, og hvilke lande de kommer fra, hvorfor de har valgt at være valgobservatør osv. ■

VERDEN EFTER JASMIN- REVOLUTIONEN

Et halvt hundrede mennesker var mødt op, da IHB-foreningen lørdag d. 7. maj inviterede til møde på Christiansborg om “Jasminrevolutionen”, der fra Nordafrika har bredt sig til store dele af den arabiske verden. Der var oplæg af Mellemøst-eksperterne Rasmus Boserup, nylig hjemkommet direktør for Dansk-Egyptisk Dialoginstitut i Kairo, og Hannah Zaideh, der er tilknyttet Dansk Institut for Menneskeretigheder. Socialdemokraten Jeppe Kofod (på billedet) og den konservative Naser Khader talte om, hvordan EU og Danmark politisk bør reagere på det arabiske forår.

Oplæggene blev fulgt op med mange spørgsmål og ivrig diskussion, og ordstyrelsen, advokat og IHB'er Thorkild Høyer, kunne runde af med at konkludere, at uanset hvilken regering vi får i Danmark efter et valg, ser det ud til, at der fortsat er støtte til demokratiudvikling i Nordafrika og Mellemøsten. ■

Foto: Privat

IHBnyt, nr. 2, juni 2011

Udenrigsministeriet
Asiatisk Plads 2
DK-1448 København K
Tlf.: 33 92 00 00
Fax: 32 54 05 33
E-mail: um@um.dk
Internet: www.um.dk

Redaktion

Jesper Heldgaard
jhheldgaard@gmail.com
Lars Bo Møller (ansv.)
Layout: KP2 as
Tryk: Scanprint as

ISBN: 978-87-7087-482-3
978-87-7087-483-0 (web)

Abonnement og udsendelse

Schultz Distribution
Tlf: +45 43 22 73 00
Schultz@schultz-grafisk.dk
www.danida-publikationer.dk

Artikler i IHBnyt er ikke nødvendigvis i overensstemmelse med Udenrigsministeriets synspunkter

Ny og bedre database

Firmaet Web-Ware, der hidtil har stået for IHB-databasen, opsagde i marts sin kontrakt med Udenrigsministeriet (UM) med virkning fra 30. juni i år.

Opsigelsen har givet mulighed for at udvikle en helt ny database, der kan løse de problemer og udfordringer, som både NIRAS og IHB'ere har haft med den nuværende database, og siden opsigelsen har NIRAS arbejdet for at finde en løsning, der vil være til mindst muligt gene for IHB'erne. Den er nu klar og er baseret på en løsning, NIRAS allerede har udviklet og testet, og der er gode udsigter til, at den bliver mere brugervenlig end den gamle database. Løsningen er samtidig den mest kosteffektive af de muligheder, UM og NIRAS har overvejet.

NIRAS vil tage sig af hele overgangen, der ikke forventes at forvolde problemer. Alle de data, der allerede er tastet ind i den gamle database, ejes af UM og vil digitalt blive overflyttet til den nye database, så overflytningen i sig selv betyder ikke, at IHB'ere skal indtaste eksisterende data igen. Men alle skal naturligvis stadig huske at opdatere deres data.

Når overflytningen er sket, vil alle IHB'ere modtage en mail med instrukser om brugen af den nye database. NIRAS planlægger en workshop om databasen senere på året for dem, som måtte have brug for det.